

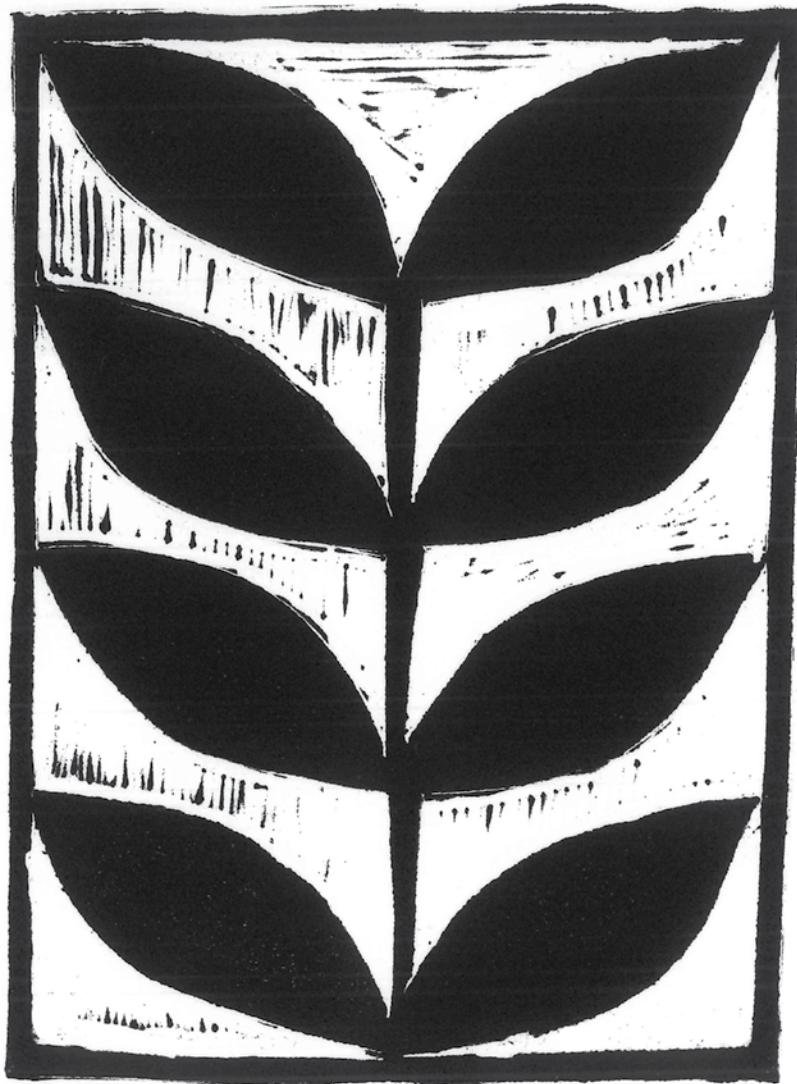

5/6 LINOREZA

LEO 2024

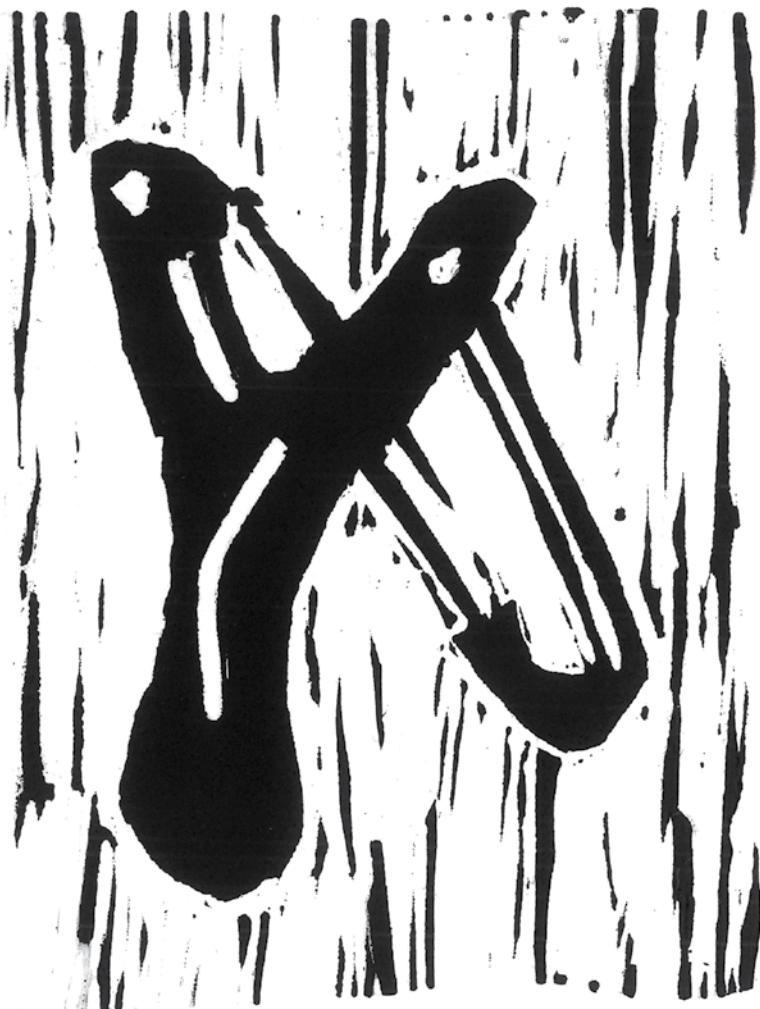
مَحْمُود ذَرْوِيْش

Mapa linoreza

5/5 LINOREZ

Bruno 2024

1/5

linorez

VV, 2024.

Grafička mapa pred vama nastala je na radionici linoreza održanoj u Topuskom krajem lipnja ove godine. Vodili su je umjetnici Mirjana Radovanović i Miloš Miletić iz beogradskog KURS-a, a organizirali kustoski kolektiv BLOK i Odjel za kulturu Srpskog narodnog vijeća. Želja nam je bila da zajednički obilježimo 80. godišnjicu Prvog kongresa kulturnih radnika Hrvatske koji je 1944. godine upravo u Topuskom okupio umjetnike i kulturne radnike uključene u antifašistički otpor.

Susret u Topuskom bio je, također, dio sedmog izdanja BLOK-ovog duogodišnjeg obrazovnog programa Politička škola za umjetnike (i sve zainteresirane). Riječ je o programu koji u prvom redu umjetnicima i kulturnim radnicama, ali i svima ostalima, nudi osnovna znanja o teorijskim konceptima i historijatu kapitalističkih društvenih odnosa, kao i njihovojo socijalističkoj alternativi. Pritom program pažnju pridaje poziciji i ulozi umjetnosti i kulture u širem društveno-političkom kontekstu. Namjera je naše škole direktno politizirati umjetnice i kulturne radnike i potaknuti ih na kolektivni angažman - ne samo umjetničkim alatima, nego i direktnim učestvovanjem u širim društvenim pokretima.

Dok se održavala ovogodišnja škola, trajao je i deveti mjesec genocida u Gazi. O Palestini smo na školi predavali i razgovarali te kolektivno podržali protest Inicijative za slobodnu Palestinu. Istovremeno, KURS je u Beogradu organizirao solidarna događanja kao dio neformalne grupe Za slobodnu Palestinu. Zajedničkim dogovorom susret u Topuskom i učenje tehnikе linoreza odlučili smo iskoristiti za daljnju izgradnju kolektiva i solidarnosti te za doprinos borbi za pravednije društvo. Grafike koje su izradili polaznice, predavači i organizatorice ovog programa prenose stihove palestinskog pjesnika Mahmuda Derviša iz pjesme Kontrapunkt te ilustracije inspirirane stihovima. Sve donacije prikupljene distribucijom mape prosljedit ćemo Inicijativi za slobodnu Palestinu.

U solidarnosti i borbi,
BLOK-ice

4/6 LINOCUT

Sanya Röder 2024

Uz mnogo drugih osjećanja antifašističke godišnjice uvijek izazivaju i nelagodu. Još uvijek se u državama nastalim iz raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije naziru tragovi antifašističke ustavnosti, utemeljene na Trećem zasjedanju ZAVNOH-a proljeća 1944. godine u Topuskom. No, spomenuta nelagoda počinje već time da nema previše onih, osobito mlađih, koji bi za početak mogli raspoznati skraćenicu ili makar razumjeti njezino osnovno značenje. Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske neposredna je preteča Hrvatskog sabora i dio Ustava Republike Hrvatske. Definiranje ZAVNOH-a kao ustavne kategorije je ujedno njegovo završno postignuće, koje na 80. godišnjicu biližimo i kao jedino preostalo. Svi drugi materijalni i nematerijalni dokazi politike, koja razumije pobjedu nad ustaškim režimom i okupatorima kao pobjedu pravednijeg društveno-političkog uređenja, nasiljem i nemarom su sasvim isčepljeni iz kolektivnog znanja.

Zato je Odjel za kulturu Srpskog narodnog vijeća obilježio 80. godišnjicu ZAVNOH-a sa kulturno-umjetničkim kolektivima koji razumiju kulturu kao koaliciju javno dostupnog znanja i borbe za slobodu svakog čovjeka. Nakon izdavanja kalendara „Ako nestane ljepota, onda to i nije neka pobjeda – ZAVNOH 1944-2024.“ u suradnji sa kolektivom KURS uslijedila je početkom ljeta i trodnevna interpretacija Prvog kongresa kulturnih radnika na oslobođenom teritoriju Hrvatske u Topuskom, koju su kolege iz kolektiva BLOK uklopile u svoju Političku školu za umjetnike (i sve zainteresirane). Polaznici i polaznice su imale priliku čuti o okolnostima pripreme i izvođenja Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a, ali i o umjetničkim previranjima između dva svjetska rata iz kojih izrastaju imena koja će se kasnije pamtitи po solidarnosti i pozrtvovnosti tokom Drugog svj. rata, ali i po sposobnosti zamišljanja budućnosti na samom rubu egzistencije.

No, najvažniji segment ovog okupljanja jest ideja da nema sjećanja na antifašističku borbu bez njezine vječne suvremenosti koju pak niti jedna generacija ne može iznijeti bez epistemološkog i političkog strpljenja, neovisno o tome je li umjetnost njezino primarno polje borbe. U ovom

je segmentu kolektiv KURS dao svoj suradnički i umjetnički doprinos osmislivši radionicu u tehnici linoreza kroz oblikovanje izabranih stihova Mahmuda Derviša, palestinskog pjesnika i borca za slobodu, kao posvete žrtvama višedecenijske dehumanizacije i recentnog bjesomučnog brisanja svakog oblika života u Gazi. Time je sjećanje napravilo puni krug, a onima koji su spremni preuzeti ga pružilo uvid u mogućnost zamišljanja budućnosti, zamišljanja nade za sve ljude u Palestini i drugdje.

U ime Odjela za kulturu
Aneta Vladimirov

Mahmud Derviš

KONTRAPUNKT

Za Edvarda Saidu

Njujork, novembar, Peta avenija
sunce tanjur od raspršenog metala
pitam svoju dušu, otudenu u senci:
je li ovo Vavilon ili Sodoma?
Tamo, na ulazu električnog ponora
u visini neba, sreo sam Edvarda
pre trideset godina,
vreme beše manje čudljivo nego danas...
Obojica rekosmo:
ako ti je prošlost bila iskustvo
od budućnosti načini viziju i smisao!
Hajdemo
Hajdemo u budućnost sigurni
u istinitost mašte i čudo trave.

Ne sećam se da smo uveče otišli
u bioskop. Ali sam čuo stare
Indijance da me dozivaju: ne veruj
konju ni modernosti.

Ne. Žrtva ne pita svog dželata:
jesam li ja ti? Da je moja sablja
veća od moje ruže... bi li pitao
da li bih učinio što i ti?
Ovakvo pitanje nagoni radoznalost pisca
u kabinetu od stakla koji gleda
na ljiljane u vrtu...gde je
ruka pretpostavke čista kao savest
pisca kada se obračunava
s ljudskim nagonom...nema sutra
u juče, da krenemo napred onda.

Kretanje napred bi moglo biti
most povratka u varvarizam...

Njujork. Edvard se budi
u letnjoj zori. Svira Mocarta.
Trči na univerzitetskom teniskom terenu.
Razmišlja o putovanju misli preko granica
i iznad prepreka. Čita Njujork tajms.
Napeto piše svoj komentar. Proklinje orijentalistu
koji vodi generala do slabe tačke u
srcu orijentalne žene. Kupa se.
Odabira svoje elegantno odelo. Pije
svoju kafu s mlekom i vikne ujutro:
ne oklevajte!

Po vетру хода и у ветру
себе познаје. Ветар нema кrov.
Ветар нema куću. Ветар јe kompas
за sever stranca.
Kaže: ja sam odande. Ja sam odavde.
A nisam ni tamo ni ovde.
Imam dva imena koja se sastaju i razilaze...
Imam dva jezika al' sam zaboravio
na kom sam jeziku sanjao,
imam engleski jezik za pisanje
pokornih reči
i imam jezik na kom nebo
s Jerusalimom razgovara, srebrnog zvuka
al' mojoj mašti nepokoran.

A identitet? Upitah.
Reče: to je samoodbrana...
Identitet je čedo rođenja
ali na kraju,
on je lični izum svoga vlasnika,
ne naslede prošlosti. Ja sam mnogostruk...
Unutar sebe većito nova spoljašnost.
Ja, međutim, pripadam pitanju žrtve. Da nisam odande
naučio bih svoje srce
da tamo odgaja jelene metonimije...
Zato nosi svoju zemlju gde god da podješ
i ako treba budi samoljubiv.
izgnanstvo je svet spoljašnji
izgnanstvo je svet unutrašnji
a među njima dvama ko si ti?

Ne definišem svoju dušu
da je ne izgubim. To sam što sam.
Ja sam svoje drugo ja u dualizmu
koji odaje sklad između gesta i govora.
Da pišem poeziju, rekao bih:
ja sam dva u jednome
kao dva krila laste
i ako zakasni proleće
biću zadovoljan da prenesem radosnu vest!

On voli zemlju i napušta je
(Da li je nemoguće daleko?)
Voli odlazak kuda bilo
jer oni što tragaјu za ljudskom suštinom
slobodno putujući među kulturama
mogu naći dovoljno mesta za sve da sednu...
Ovde marginia prednjači. Ili centar
uzmiče. Ni istok nije baš istok
ni zapad nije baš zapad
nego je identitet otvoren za raznovrsnost
nema tvrđave ili rovova.

Trop je na obali reke spavao,
da nije zagađenosti,
i drugu obalu bi zagrlio.

– Jesi nekad napisao roman?
Pokušao sam...pokušao sam njime da
povratim svoju sliku u ogledalima dalekih žena.
Ali su one zašle duboko u svoju utvrđenu noć.
Rekoše: naš svet je nezavisan od teksta.
Neće čovek napisati ženu – zagonetku i san.
Neće žena napisati čoveka – simbol i zvezdu.
Nema dve iste ljubavi.
Nema dve iste noći.
Daj da pobrojimo odlike muškaraca
i da se smejemo!
– I šta si učinio?
Ismejaо sam svoju zaludnost
i bacio roman u korpu za otpatke.

Intelektualac obuzdava piščevu priču,
a filozof tumači ruže pevača.

Voli zemlju i napušta je:
ja sam to što jesam i što ću biti
smestiću se kraj sebe
i odabratи svoje izgnanstvo. Moje izgnanstvo,
pozadina za epsku scenu. Ja branim
potrebu pesnika i za sutrašnjim danom
i za uspomenama
i branim drveće koje ptice oblače
kao zemlju i kao izgnanstvo,

i mesec koji još valja
za ljubavne pesme,
branim ideju koju je
slomila krhkost sledbenika njenih
branim zemlju koju su oteli mitovi.

– Možeš li nečemu da se vратиш?
Moje napred vuče moje nazad i hita...
U mom satu nema vremena da vučem linije
po pesku. Ali mogu da posetim juče,
kô što čine stranci kad u tužno veče
čuju pastoralnu pesmu:
„Devojka na izvoru puni krčag svoj
suzama oblaka,
i plače i smeje se pčeli
što je u srce ubola na vetrometini odsustva
da li je ljubav to što vodi nanosi bol
ili je ona bolest u magli...“
(Do kraja pesme).

– Dakle, može da te pogodi nostalgiјa?
Nostalgija za budućnošću, daljom i višom
i još daljom. Moj san vodi moje korake.
Moja vizija postavlja san na moja kolena
kao pitomu mačku, on realan nestvaran,
sin volje: možemo
da menjamo neizbežnost ponora!
– A nostalgija za juče?
Jedno osećanje koje se ne tiče intelektualca osim

da razume čežnju stranaca za onim što ga čini odsutnim.
Moja nostalgija je borba za
sadašnjost što sutrašnji dan hvata za muda.

– Zar se nisi prokrao u juče kad si
otišao kući, svojoj kući
u Talbiju, u Jerusalim?
Spremio sam se da se ispružim
na krevetu svoje majke, kô što dete čini
kad se plaši oca, i pokušao sam
da vratim svoje rođenje,
da posmatram Mlečni put
s krova svoje stare kuće i pokušao sam
da dotaknem kožu odsustva i miris leta
u jasminu iz vrta. Ali hijena istine
me udaljila od nostalgije
što se osvrtala za mnom
kao lopov.

– Jesi li se plašio? Šta te je zastrašilo?
Nisam mogao s gubitkom
licem u lice da se sretnem.
Stao sam na vrata kao prosjak.
Kako da tražim dozvolu
od stranaca koji spavaju u mom krevetu...
posetu sebi od pet minuta? Da se naklonim
s poštovanjem stanovnicima mog detinjeg sna?
Hoće li pitati: ko je taj posetilac strani radoznali?
Kako mogu da govorim o ratu i miru

između žrtava i žrtvinih žrtava
bez umetnute rečenice i dodatnih reči?
Hoće li mi reći nema mesta za dva sna
u jednoj postelji?

Ni ja ni on nećemo
ali će se čitalac pitati o tome
šta nam govori poezija u vreme katastrofe?

Krv,
krv,
i krv
u tvojoj zemlji,
u mome i tvome imenu,
u cvetu badema, u kori banane,
u mleku deteta, u senci i na svetlu,
u zrnu žita, u kutiji soli.

Iskusni strelci pogađaju svoje mete
nenadmašivo
u krvi
i krvi
i krvi.
Ova zemlja je manja od krvi svojih sinova
što stoje na pragu sudnjega dana
kao žrtvene ponude. Da li je stvarno ova zemlja
blagoslovena ili krštena

krvlju,
i krvlju,
i krvlju
koju ne mogu da osuše ni molitve ni pesak.
Pravda na stranicama Svetе knjige
nije dovoljna da se mučenici raduju slobodi
da hodaju po oblacima.
Krv po danu.
Krv po mraku.
Krv u govoru.

Kaže: pesma bi mogla da ugosti gubitak
kao pramen svetlosti koji sjaji
u srcu gitare ili kao Hrista
na konju, lepom metaforom ranjenog,
jer estetsko je samo u formi prisustvo stvarnog.

U svetu u kome nema neba, zemlja
postaje ambis. Pesma, jedan
od darova utehe, jedna od odlika
vetrova, severnih ili južnih.
Nemoj opisivati što kamera može videti
od tvojih rana. I vrisni da čuješ sebe,
vrisni da znaš da si još živ,
i živ i da je život na ovoj zemlji
moguć. A onda pronađi nadu za govor,
pronađi pravac ili fatamorganu
koja će produžiti nadu.
I pevaj, jer je estetsko sloboda.

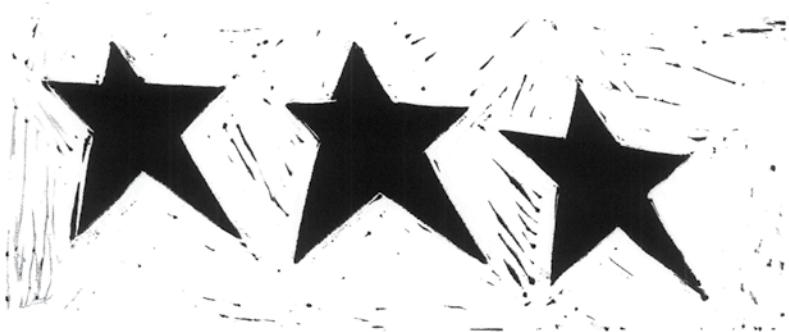
Kažem: život koji se definiše samo
suprotnošću – smrću...to nije život!
Kaže: živećemo, čak i ako nas život ostavi.
Daj da budemo gospodari reči
koje će svoje čitaoce načiniti večnim –
kako reče Ricos, tvoj prijatelj neobični...

Reče: ako umrem pre tebe,
zaveštavam ti nemoguće!
Upitah: je li nemoguće daleko?
Reče: za jednu generaciju.
Upitah: a ako umrem pre tebe?
Reče: izjaviciš saučešće Galilejskoj planini
i napisati: „Estetsko nije ništa drugo
do dostizanje uravnoteženog.“ A sada, ne zaboravi:
ako umrem pre tebe, zaveštavam ti nemoguće!

Kad sam ga posetio u Novoj Sodomi,
dve hiljade druge godine, suprotstavljaо se
ratu Sodome protiv naroda Vavilona...
I raku. Bio je kao poslednji epski
junak koji brani pravo Troje
na podelu priповести.

Orao se opršta od svoga vrha, visoko
visoko,
jer boravak na Olimpu,
iznad vrhova,
budi dosadu
zbogom,
zbogom poezijo bola.

Prevela sa arapskog Tatjana Botić
Objavljeno uz dozvolu prevoditeljice.

7/7 LIHOREZ

2rok/2023

KRETANDE NAPRED

4/5

linoter

Korla, 2024

BI MOGLI BITI

5/5 linoter

Dixi Vukisavac 2024.

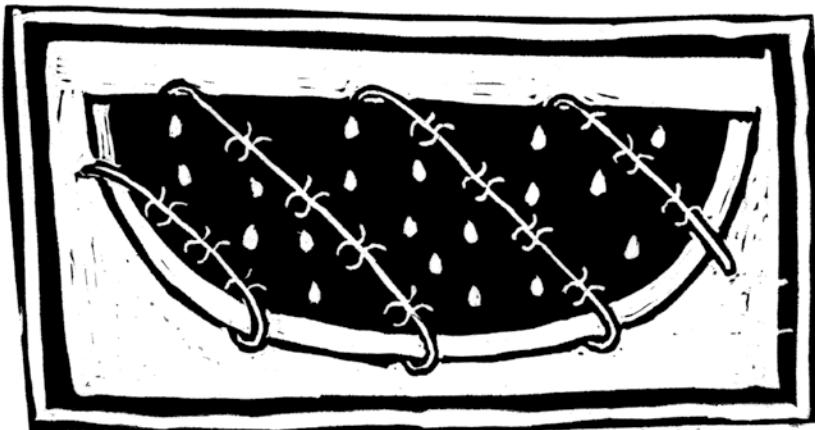
T/F

SRBAN 2024

2/5 UNORE

Ante Lukačić 2024

3/5 LINOREZ

N.Q3 *He Kuehns* 2024

7/7 LINOREZ

Zrok / 2023

1/6

LINOREZ

HJL 2024.

2/5 literatur

Jelai, 2024

3/5

literatur

Brauh, 2024

6/6

LINOREZ

TENA, 2024.

3/6

linorez

Banja, 2024.

5/5 LINOREZ

KRSTAMOVIC / 2024

415

v. BANAN. MATA P.

1/5 Antepec

Zor Drnešija 2024.

1/5. U senči i na svetlu. Vida Radčić, 2024.

3/6 LINDREZ „KRVAVÉ NARANČE“

LINDREZ 2024.

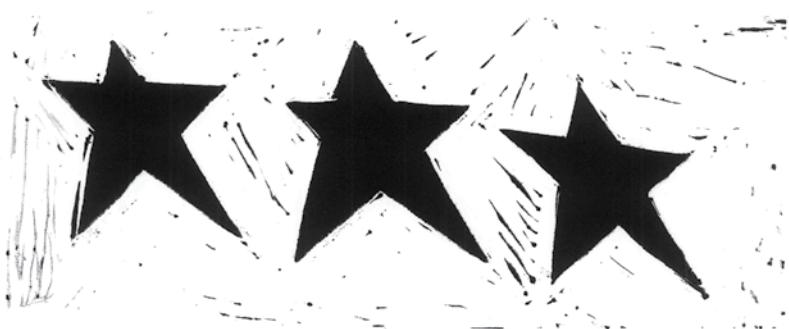

1/5 LINO ĆEZ SONJA 2026.

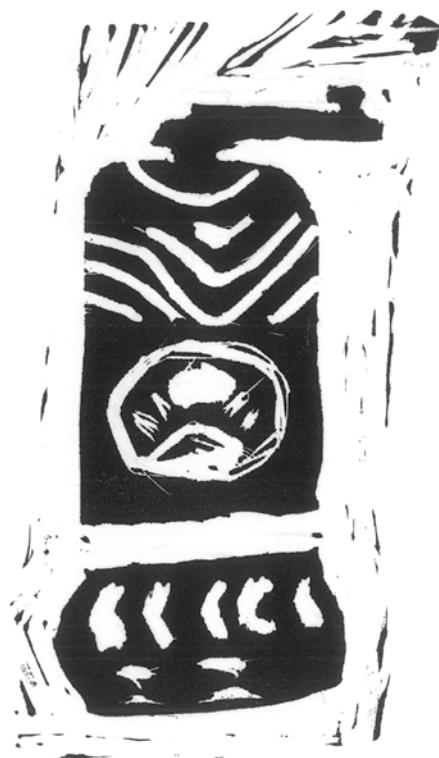
3/6 АНДРЕС

Allena Bragunyrob
2024.

7/7 LIHOREZ

Znok/2024

3/6 Ulutiji soli Sofija Šulić 2024.

2/5 LINOREZ

DIE - IN

David Ruby, 2024.

5/6

2024
Deng

IMPRESSUM

izdavači:

Odjel za kulturu Srpskog narodnog vijeća
BLOK - Lokalna baza za osvježavanje kulture

autor pjesme Kontrapunkt: Mahmud Derviš
prevoditeljica: Tatjana Botić

dizajneri grafičke mape i voditelji radionice linoreza: Mirjana Radovanović i
Miloš Milić (KURS)

autori_ce grafika: Andrea Stanić, Aneta Vladimirov, Anna Javoran, Antonela Solenički, Anja Vladislavljević, Branka Šćepanović, Donat Radas, Dunja Kučinac, Igor Drvendžija, Ivana Perić, Jakov Kolak, Karla Crnčević, Krešimir Zovak, Leonard Jurić, Marija Krstanović, Maša Poljanec, Matko Vlahović, Monika Kutri, Paula Tončić, Sanja Rotter, Sofija Lalić, Sonja Pavin, Srđan Kovačević, Tena Bakšaj, Tereza Kelam, Vesna Vuković, Vida Račić

naklada: 300

tisak: SMAK press

Topusko, Zagreb
lipanj, rujan 2024.

Program je u okviru obilježavanja 80. godišnjice Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a u Topuskom i Prvog kongresa kulturnih radnika na oslobođenom teritoriju Hrvatske podržao Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH. Publikacija je objavljena u sklopu projekta "Politička škola za umjetnike 2024." koji provodi BLOK, a finansijski podupire Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe iz sredstava Ministarstva vanjskih poslova Savezne Republike Njemačke. Ova publikacija ili njezini dijelovi mogu se koristiti bez naknade uz obavezno navođenje izvora. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost izdavača i ne odražava stavove Rosa Luxemburg Stiftung Southeast Europe. Godišnji program BLOK-a 2024. podržava Zaklada Kultura nova.

